

ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ ΕΠΟΠΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Γνωμοδότηση του Ευρωπαϊκού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων σχετικά με την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για θέση της Ένωσης στο πλαίσιο της Μεικτής Επιτροπής Τελωνειακής Συνεργασίας ΕΕ-Ιαπωνίας όσον αφορά την αμοιβαία αναγνώριση των προγραμμάτων εξουσιοδοτημένου οικονομικού φορέα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ιαπωνία

(2010/C 190/02)

Ο ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ ΕΠΟΠΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδίως το άρθρο 16,

τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδίως το άρθρο 8,

την οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών⁽¹⁾,

τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 45/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2000, σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών⁽²⁾, και ιδίως το άρθρο 41,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ:

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Στις 19 Φεβρουαρίου 2010, η Επιτροπή ενέκρινε πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για θέση της Ένωσης στο πλαίσιο της Μεικτής Επιτροπής Τελωνειακής Συνεργασίας ΕΕ-Ιαπωνίας όσον αφορά την αμοιβαία αναγνώριση των προγραμμάτων εξουσιοδοτημένου οικονομικού φορέα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ιαπωνία⁽³⁾.

2. Καθώς δεν ζητήθηκε η γνώμη του Ευρωπαϊκού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων (ΕΕΠΔ) όπως προβλέπεται στο άρθρο 28 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001, η παρούσα γνωμοδότηση βασίζεται στο άρθρο 41 παράγραφος 2 του ίδιου κανονισμού. Ο ΕΕΠΔ συνιστά να περιληφθεί μνεία της παρούσας γνωμοδότησης στο προοίμιο της απόφασης.
3. Ο ΕΕΠΔ εντόπισε ορισμένες ελλείψεις και ασάφειες όσον αφορά την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Στο κεφάλαιο III περιγράφονται το περιεχόμενο και το ιστορικό της πρότασης απόφασης, ενώ στο κεφάλαιο IV διατυπώνονται αναλυτικά οι σχετικές παρατηρήσεις.

II. ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΕΕΠΔ

4. Ο ΕΕΠΔ έχει εκδώσει έγγραφο πολιτικής στο οποίο περιγράφει τον συμβουλευτικό του ρόλο: Ο ΕΕΠΔ ως σύμβουλος των κοινοτικών οργάνων επί προτάσεων νομοθεσίας και σχετικών εγγράφων⁽⁴⁾. Ο συμβουλευτικός αυτός ρόλος βασίζεται στο άρθρο 28 παράγραφος 2 και στο άρθρο 41 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001. Επιπλέον, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 17 του κανονισμού «η αποτελεσματικότητα της προστασίας των προσώπων από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μέσα στην Ένωση προϋποθέτει τη συνεκτικότητα των κανόνων και των διαδικασιών που εφαρμόζονται ως προς το θέμα αυτό στις δραστηριότητες που υπάγονται σε διαφορετικά νομικά πλαίσια». Πράγματι, η συνεκτικότητα κρίνεται απαραίτητη για την επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας των δεδομένων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένης της εξωτερικής δράσης της Ένωσης.
5. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αναγνωρίσει την ευρεία αυτή αρμοδιότητα του ΕΕΠΔ και είναι πάγια τακτική πλέον να ζητά τη γνώμη του για όλες τις συναφείς προτάσεις, επί νομοθετικών και μη νομοθετικών πράξεων. Το πεδίο εφαρμογής των συμβουλευτικών καθηκόντων του ΕΕΠΔ καλύπτει «κάθε θέμα που αφορά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα». Αυτό συνεπάγεται ότι πρέπει να αποτελούν αντικείμενο διαβούλευσης όλα ανεξαιρέτως τα νομοθετήματα που περιέχουν διατάξεις περί επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ή διατάξεις που έχουν (ή ενδέχεται να έχουν) κάποια επίπτωση στην επεξεργασία των δεδομένων. Το ίδιο ισχύει για όλες τις πράξεις που εμπίπτουν στις εξωτερικές αρμοδιότητες της Ένωσης.

⁽¹⁾ ΕΕ L 281 της 23.11.1995, σ. 31.

⁽²⁾ ΕΕ L 8 της 12.1.2001, σ. 1.

⁽³⁾ COM(2010) 55 τελικό.

⁽⁴⁾ Το έγγραφο πολιτικής είναι διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/EDPS/Publications/Papers/PolicyP/05-03-18_PP_EDPSadvisor_EN.pdf

6. Στο έγγραφο πολιτικής αναφέρεται επίσης η κατάλληλη χρονική στιγμή διεξαγωγής της διαβούλευσης. Η διαβούλευση σε αρχικό στάδιο της νομοθετικής διαδικασίας παρέχει στον ΕΕΠΔ τη δυνατότητα να παρέμβει αποτελεσματικά και να προτείνει διάφορες τροποποιήσεις επί του κειμένου. Η άτυπη αυτή διαβούλευση επί του σχεδίου κειμένου πρέπει να διαβιβάζεται στον ΕΕΠΔ από την αρμόδια, ανάλογα με την περίπτωση, υπηρεσία της Επιτροπής πριν από την έγκριση της επίσημης πρότασης. Μετά την έγκριση της πρότασης, σειρά έχει η επίσημη διαβούλευση. Στο στάδιο αυτό, η σύσταση του ΕΕΠΔ δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα (σειρά C).

7. Στην προκειμένη περίπτωση, όπως αναφέρεται ανωτέρω, ο ΕΕΠΔ δεν έλαβε προς διαβούλευση ούτε το σχέδιο της πρότασης απόφασης ούτε την ίδια την απόφαση μετά την έγκρισή της. Ο ΕΕΠΔ εκφράζει την έντονη απογοήτευσή του για το γεγονός αυτό καθώς, όπως διευκρινίζεται ακολούθως, η παρέμβαση του θα προσέδιδε στην πρόταση απόφασης σημαντική προστιθέμενη αξία.

III. ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

8. Σκοπός της πρότασης απόφασης είναι να αναγνωριστούν αμοιβαία τα προγράμματα εξουσιοδοτημένου οικονομικού φορέα (ΕΟΦ) της Ένωσης και της Ιαπωνίας ως συμβατά και ισοδύναμα και να γίνονται αμοιβαία αποδεκτοί οι αντίστοιχοι χαρακτηρισμοί φορέων ΕΟΦ.

9. Οι σχέσεις ΕΕ-Ιαπωνίας στον τελωνειακό τομέα βασίζονται στη συμφωνία για την τελωνειακή συνεργασία και την αμοιβαία διοικητική συνδρομή σε τελωνειακά θέματα (στο εξής η «συμφωνία») ⁽¹⁾ που τέθηκε σε ισχύ την 1η Φεβρουαρίου 2008. Βάσει της συμφωνίας, η τελωνειακή συνεργασία περιλαμβάνει όλα τα θέματα που έχουν σχέση με την εφαρμογή της τελωνειακής νομοθεσίας. Η συμφωνία καλεί επίσης την Ένωση και την Ιαπωνία να καταβάλουν συνεργατικές προσπάθειες για την ανάληψη δράσεων που θα διευκολύνουν το εμπόριο στον τελωνειακό τομέα σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα ⁽²⁾. Η αμοιβαία αναγνώριση των προγραμμάτων εξουσιοδοτημένου οικονομικού φορέα (ΕΟΦ) και των μέτρων ασφαλείας αυξάνει την ασφάλεια στην ολοκληρωμένη αλυσίδα εφοδιασμού και διευκολύνει το εμπόριο.

10. Σύμφωνα με την πρόταση απόφασης, μεταξύ άλλων, οι τελωνειακές αρχές μεριμνούν για τη συμβατότητα των συστημάτων, ενώ κάθε τελωνειακή αρχή παρέχει παρόμοια πλεονεκτήματα στους οικονομικούς φορείς που έχουν χαρακτηριστεί ΕΟΦ. Ακόμη, οι τελωνειακές αρχές καλούνται να βελτιώνουν την επικοινωνία και να ανταλλάσσουν πληροφορίες. Στην πρόταση απόφασης αναφέρονται αναλυτικά οι πληροφορίες που πρέπει να ανταλλάσσονται σχετικά με τους ΕΟΦ.

IV. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

IV.1. Δυνατότητα εφαρμογής της νομοθεσίας περί προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

11. Το άρθρο IV του παραρτήματος της πρότασης σχετίζεται με την ανταλλαγή πληροφοριών και την επικοινωνία και προβλέπει

ότι πληροφορίες και σχετικά δεδομένα, που αφορούν ιδίως μέλη των προγραμμάτων, ανταλλάσσονται συστηματικά με ηλεκτρονικά μέσα. Στο άρθρο αναφέρονται αναλυτικά οι πληροφορίες που ανταλλάσσονται όσον αφορά τους εγκεκριμένους οικονομικούς φορείς από τα προγράμματα ΕΟΦ. Σε αυτές περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η ονομασία του οικονομικού φορέα που έχει χαρακτηριστεί ΕΟΦ, η διεύθυνση του ενδιαφερόμενου οικονομικού φορέα, κ.λπ.

12. Σύμφωνα με το άρθρο 5α του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 648/2005 Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽³⁾ το οποίο καθορίζει το καθεστώς των ΕΟΦ, «1. (...). Ο «εξουσιοδοτημένος οικονομικός φορέας» επωφελείται από διευκολύνσεις όσον αφορά τους τελωνειακούς ελέγχους που άπτονται της ασφάλειας και της προστασίας ή/και από απλουστεύσεις που προβλέπονται από τους τελωνειακούς κανόνες. (...).

13. Ως «οικονομικός φορέας» νοείται σύμφωνα με το άρθρο 1 στοιχείο 12) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1875/2006 ⁽⁴⁾ της Επιτροπής το «πρόσωπο το οποίο στο πλαίσιο των επιχειρηματικών του δραστηριοτήτων συμμετέχει σε δραστηριότητες που διέπονται από την τελωνειακή νομοθεσία». Συνεπώς, οικονομικοί φορείς μπορεί να είναι είτε φυσικά είτε νομικά πρόσωπα. Στην έννοια του «οικονομικού φορέα» περιλαμβάνονται οι ΕΟΦ, σύμφωνα με την παράγραφο 9. Ως εκ τούτου, οι πληροφορίες για ορισμένους ΕΟΦ –τουλάχιστον δε οι πληροφορίες για τους ΕΟΦ που είναι φυσικά πρόσωπα– μπορούν ενδεχομένως να θεωρηθούν ως «δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα» κατά την έννοια του άρθρου 2 παράγραφος α) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 και του άρθρου 2 παράγραφος α) της οδηγίας 95/46/ΕΚ. Σε ορισμένες περιπτώσεις μάλιστα, ως δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα μπορούν να θεωρηθούν και οι πληροφορίες για ΕΟΦ που είναι νομικά πρόσωπα. Σε αυτές τις περιπτώσεις, καθοριστικό ρόλο διαδραματίζει το εάν οι πληροφορίες «αναφέρονται» σε φυσικό πρόσωπο του οποίου η ταυτότητα «μπορεί να εξακριβωθεί» ⁽⁵⁾. Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία, ως εκ τούτου, ότι στο πλαίσιο της υπό συζήτηση πρότασης απόφασης είναι δυνατή η ανταλλαγή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

14. Οι τελωνειακές αρχές θα επεξεργάζονται λοιπόν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Σύμφωνα με το άρθρο I παράγραφος 2) του παραρτήματος της πρότασης απόφασης «οι τελωνειακές αρχές που ορίζονται στο άρθρο 1 στοιχείο γ) της συμφωνίας (...) είναι αρμόδιες για την εφαρμογή της παρούσας απόφασης». Ο ορισμός των τελωνειακών αρχών στον οποίον γίνεται αναφορά είναι ο ακόλουθος: ως «τελωνειακή αρχή» νοούνται, (...), στην Κοινότητα, οι αρμόδιες για τα τελωνειακά ζητήματα υπηρεσίες της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και οι τελωνειακές αρχές των κρατών μελών της Κοινότητας. Επομένως, στο συγκεκριμένο πλαίσιο ισχύουν τόσο ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 45/2001 όσο και η οδηγία 95/46/ΕΚ ⁽⁶⁾. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 45/2001 ισχύει για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την Επιτροπή, ενώ η οδηγία 95/46/ΕΚ για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τις εθνικές τελωνειακές αρχές.

⁽¹⁾ ΕΕ L 62 της 6.3.2008, σ. 24.

⁽²⁾ Άρθρο 4 της συμφωνίας.

⁽³⁾ ΕΕ L 117 της 4.5.2005, σ. 13.

⁽⁴⁾ ΕΕ L 360 της 19.12.2006, σ. 64.

⁽⁵⁾ Βλ. γνώμη αριθ. 4/2007 της ομάδας προστασίας δεδομένων του άρθρου 29 σχετικά με την έννοια του όρου «δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα», έγγραφο WP 136, διατίθεται στον δικτυακό τόπο: http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/docs/wpdocs/2007/wp136_en.pdf, και ιδίως τις σελίδες 23 και 24.

⁽⁶⁾ Άρθρο 3 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 και άρθρο 3 παράγραφος 1 της οδηγίας 95/46/ΕΚ.

IV.2. Διεθνείς διαβιβάσεις δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

15. Τόσο η οδηγία όσο και ο κανονισμός προβλέπουν ανάλογους κανόνες για τις διασυνοριακές ροές δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, στα άρθρα 25-26 και 9, αντίστοιχα. Σύμφωνα με τα εν λόγω άρθρα λοιπόν, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να διαβιβάζουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σε τρίτη χώρα παρά μόνο εφόσον η τρίτη χώρα εξασφαλίζει ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας (ή εφόσον έχουν υιοθετηθεί επαρκείς εγγυήσεις ή εφόσον ισχύει μία από τις προβλεπόμενες εξαιρέσεις).

Δήλωση επάρκειας στην πρόταση

16. Στην αιτιολογική έκθεση της πρότασης απόφασης περιλαμβάνεται μια παράγραφος για την προστασία των δεδομένων (παράγραφος 11). Σύμφωνα με την παράγραφο 11 το ιαπωνικό καθεστώς προστασίας δεδομένων είναι επαρκές κατά την έννοια του άρθρου 9 του κανονισμού 45/2001/ΕΚ. Στο άρθρο 9 αναφέρονται οι κανόνες που πρέπει να τηρούνται για τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς αποδέκτες άλλους, εκτός από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας, οι οποίοι δεν υπόκεινται στην οδηγία 95/46/ΕΚ, δηλαδή σε τρίτες χώρες όπως η Ιαπωνία.
17. Σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 1 του κανονισμού «[η] διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς αποδέκτες άλλους, εκτός από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας, οι οποίοι δεν υπόκεινται στην εθνική νομοθεσία που θεσπίζεται κατ' εφαρμογή της οδηγίας 95/46/ΕΚ, επιτρέπεται μόνον εφόσον διασφαλίζεται επαρκής βαθμός προστασίας στη χώρα του αποδέκτη ή στο πλαίσιο του αποδέκτη διεθνούς οργανισμού και εφόσον η διαβίβαση αποβλέπει αποκλειστικά στο να διευκολύνει την εκτέλεση καθήκοντος που εμπίπτει στην αρμοδιότητα του υπευθύνου της επεξεργασίας».
18. Σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 2 η επάρκεια του βαθμού προστασίας που παρέχει η εκάστοτε τρίτη χώρα ή ο συγκεκριμένος διεθνής οργανισμός θα αξιολογείται με γνώμονα «το σύνολο των περιστάσεων που περιβάλλουν την εργασία ή το σύνολο εργασιών της διαβίβασης δεδομένων». Στη συνέχεια παρέχει ενδεικτικό κατάλογο των στοιχείων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση: «(...) Ιδιαίτερως, λαμβάνεται υπόψη το είδος των δεδομένων, ο σκοπός και η διάρκεια της προτεινόμενης επεξεργασίας ή των προτεινόμενων επεξεργασιών η τρίτη χώρα ή ο αποδέκτης διεθνής οργανισμός, η νομοθεσία, τόσο γενική όσο και ειδική, η οποία ισχύει στη συγκεκριμένη τρίτη χώρα ή εφαρμόζεται έναντι του συγκεκριμένου διεθνούς οργανισμού καθώς και οι κανόνες δεοντολογίας και τα μέτρα ασφαλείας που εφαρμόζονται στη συγκεκριμένη τρίτη χώρα ή στο πλαίσιο του συγκεκριμένου διεθνούς οργανισμού». Ο κατάλογος αυτός δεν είναι εξαντλητικός. Αναλόγως των πραγματικών περιστάσεων, μπορούν να λαμβάνονται υπόψη και άλλα στοιχεία.
19. Το άρθρο 9 του κανονισμού πρέπει να ερμηνεύεται βάσει των άρθρων 25 και 26 της οδηγίας 95/46/ΕΚ. Σύμφωνα με το άρθρο 25 παράγραφος 6 της οδηγίας, «[η] Επιτροπή μπορεί να αποφανθεί, με τη διαδικασία που αναφέρεται στο άρθρο 31 παράγραφος 2, ότι μια τρίτη χώρα εξασφαλίζει ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας κατά την έννοια της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, λόγω της εσωτερικής της νομοθεσίας ή των διεθνών δεσμεύσεων που έχει αναλάβει, (...)». Επομένως, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν μία χώρα εξασφαλίζει ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας, πρέπει να τηρείται η διαδικασία που περιγράφεται στο άρθρο 31 παράγραφος 2 της οδηγίας (διαδικασία επιτροπολογίας).

20. Στην περίπτωση της υπό εξέταση πρότασης απόφασης, δεν τηρήθηκε η προαναφερθείσα διαδικασία. Ως εκ τούτου, η δήλωση που περιέχεται στην παράγραφο 11 σχετικά με την επάρκεια του ιαπωνικού καθεστώτος προστασίας δεδομένων αποτελεί παραβίαση του άρθρου 25 παράγραφος 6 της οδηγίας. Ο ΕΕΠΔ συνιστά επομένως μετ' επιτάσεως τη διαγραφή αυτής της δήλωσης.
21. Ο ΕΕΠΔ αναγνωρίζει ότι στο άρθρο IV παράγραφος 5 του παραρτήματος της πρότασης απόφασης αναφέρονται τα εξής: «οι τελωνειακές αρχές εγγυώνται την προστασία των δεδομένων βάσει της συμφωνίας, και ιδίως το άρθρο 16». Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 16 «Ανταλλαγή πληροφοριών και εμπιστευτικότητα», «ανταλλαγή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δύναται να γίνει μόνον αν το συμβαλλόμενο μέρος που πρόκειται να τα παραλάβει αναλαμβάνει την υποχρέωση να τους παράσχει προστασία του ίδιου τουλάχιστον επιπέδου με εκείνο που ισχύει για τη συγκεκριμένη περίπτωση στο συμβαλλόμενο μέρος που πρόκειται να τα διαβιβάσει. Το συμβαλλόμενο μέρος που παρέχει τις πληροφορίες δεν δύναται να επιβάλει όρους επαχθέστερους από αυτούς που ισχύουν στην επικράτειά του».
22. Ο ΕΕΠΔ επισημαίνει, εντούτοις, ότι, όπως αναφέρεται ανωτέρω, η αξιολόγηση του επιπέδου προστασίας που παρέχει η εκάστοτε τρίτη χώρα γίνεται με κριτήριο την «επάρκεια» και όχι στην «ισοδυναμία» (πρβλ. ισχύουσες διεθνείς δεσμεύσεις της Ένωσης) ⁽¹⁾. Σε κάθε περίπτωση, το άρθρο 16 έχει, όπως φαίνεται, δηλωτικό χαρακτήρα, καθώς η συμφωνία δεν παρέχει κανένα στοιχείο που να συνηγορεί υπέρ της ύπαρξης «ισοδυναμίας». Επιπλέον, στη συμφωνία δεν περιέχεται καμία μνεία στη διενέργεια αξιολόγησης «ισοδυναμίας» ή «επάρκειας». Ως εκ τούτου, η απλή αυτή δήλωση που περιέχεται στο άρθρο 16 δεν μπορεί να θεωρηθεί ως καθοριστικό στοιχείο στο πλαίσιο αξιολόγησης της επάρκειας, ούτε μπορεί να αποτελεί τη βάση της δήλωσης που περιέχεται στην παράγραφο 11 της αιτιολογικής έκθεσης.

Διευρυμένη οπτική δεδομένης της ιδιαιτερότητας της περίπτωσης

23. Επισημαίνεται ότι η αξιολόγηση του επιπέδου προστασίας σε μια χώρα μπορεί να διενεργείται σε διάφορα επίπεδα και με διάφορες νομικές επιπτώσεις από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, από αρχές προστασίας δεδομένων και από υπευθύνους επεξεργασίας δεδομένων. Ο καθορισμός της επάρκειας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή βάσει του άρθρου 25 παράγραφος 6 της οδηγίας 95/46/ΕΚ είναι δεσμευτικός για τα κράτη μέλη. Το ίδιο ισχύει για τα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης δυνάμει του άρθρου 9 παράγραφος 5 του κανονισμού. Σε περίπτωση που δεν έχει ληφθεί σχετική απόφαση από την Επιτροπή, πολλά κράτη μέλη αναθέτουν την αξιολόγηση της επάρκειας σε αρχές προστασίας δεδομένων, ενώ άλλα σε υπευθύνους επεξεργασίας δεδομένων, υπό την εποπτεία πάντοτε

⁽¹⁾ Βλ. άρθρο XIV της γενικής συμφωνίας για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών: «Υπό τον όρο ότι τα σχετικά μέτρα δεν εφαρμόζονται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να συνιστούν μέσο αυθαίρετης ή αδικαιολόγητης διακριτικής μεταχείρισης μεταξύ χωρών στις οποίες επικρατούν παρεμφερείς συνθήκες ή καλυμμένο περιορισμό των συναλλαγών στον τομέα των υπηρεσιών, καμία διάταξη στην παρούσα συμφωνία δεν σημαίνει ότι απαγορεύεται η λήψη ή επιβολή από οποιοδήποτε μέλος μέτρων: (...) (γ) που είναι αναγκαία για την εξασφάλιση της συμμόρφωσης προς νόμους και κανονισμούς που δεν αντιβαίνουν στις διατάξεις της παρούσας συμφωνίας, συμπεριλαμβανομένων αυτών που αναφέρονται: (...) (ii) στην προστασία της ιδιωτικής ζωής των ατόμων, όσον αφορά την επεξεργασία και τη διάδοση προσωπικών στοιχείων, και στην προστασία του εμπιστευτικού χαρακτήρα ατομικών στοιχείων και λογαριασμών (...)».

- των αρχών προστασίας δεδομένων. Το άρθρο 9 του κανονισμού αναφέρεται με σαφήνεια στη δεύτερη αυτή εναλλακτική.
24. Αυτό σημαίνει ότι ακόμη κι αν μία χώρα έχει κριθεί στο σύνολό της ότι δεν εξασφαλίζει «ικανοποιητικό» επίπεδο προστασίας των δεδομένων σύμφωνα με τη διαδικασία που αναφέρεται στο άρθρο 25 παράγραφος 6 της οδηγίας, ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων μπορεί να θεωρήσει «ικανοποιητικό» το νομικό καθεστώς προστασίας των δεδομένων που διέπει μία συγκεκριμένη διαβίβαση ή ένα συγκεκριμένο σύνολο διαβιβάσεων δεδομένων (υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις).
25. Σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 2 του κανονισμού (καθώς και με το άρθρο 25 παράγραφος 2 της οδηγίας), ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων καλείται να αξιολογήσει το σύνολο των περιστάσεων που περιβάλλουν την εργασία ή το σύνολο εργασιών της διαβίβασης δεδομένων. Η αξιολόγηση πρέπει να εκπονείται για κάθε περίπτωση συγκεκριμένα, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (εγγυήσεις ή/και κινδύνους) της συγκεκριμένης διαβίβασης ή του συγκεκριμένου συνόλου διαβιβάσεων. Η αξιολόγηση πρέπει να καταλήγει σε κάποιο συμπέρασμα σχετικά με το ισχύον επίπεδο προστασίας της συγκεκριμένης διαβίβασης ή του συγκεκριμένου συνόλου διαβιβάσεων, και να περιορίζεται στους σκοπούς τους οποίους έχουν καθορίσει ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων και οι αποδέκτες στη χώρα προορισμού. Σε αυτήν την περίπτωση, ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων οφείλει να εξακριβώνει εάν ισχύουν οι προϋποθέσεις επάρκειας. Το τελικό συμπέρασμα της ανάλυσης από τον υπεύθυνο επεξεργασίας δεδομένων πρέπει να ελέγχεται ακολούθως από την αρχή προστασίας δεδομένων.
26. Σύμφωνα με την παράγραφο 11 της αιτιολογικής έκθεσης, το εξετασθέν ιαπωνικό καθεστώς διαμορφώνουν ο ιαπωνικός νόμος για τα τελωνεία (άρθρο 108-2), ο νόμος για τη διεθνή συνδρομή κατά την έρευνα υποθέσεων και άλλα σχετικά θέματα (άρθρα 1 και 3), ο νόμος για τις δημόσιες υπηρεσίες (άρθρο 100), η πράξη για την προστασία πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα που διαθέτουν τα διοικητικά όργανα (άρθρο 8) και η πράξη για την πρόσβαση σε πληροφορίες που διαθέτουν τα διοικητικά όργανα (άρθρο 5).
27. Ο ΕΕΠΔ δεν διαθέτει αποδείξεις από τις οποίες να προκύπτει ότι το εν λόγω καθεστώς αξιολογήθηκε δυνάμει του εγγράφου εργασίας (WP12) της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 με θέμα τη «Διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε τρίτες χώρες: Εφαρμογή των άρθρων 25 και 26 της οδηγίας της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων», και ότι σέβεται τις αρχές που θεσπίζονται στα εν λόγω άρθρα (1).
28. Υπενθυμίζεται ακόμη ότι κατά την αξιολόγηση της επάρκειας πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τόσο το γράμμα όσο και η πρακτική εφαρμογή του νόμου (στόχος και λειτουργική προσέγγιση). Συνεπώς, η αξιολόγηση αυτού καθαυτού του νομικού καθεστώτος δεν συνιστά από μόνη της επαρκή απόδειξη της εφαρμογής των συναφών κανόνων στην πράξη.
29. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να ελέγχεται με κάποιον τρόπο η αποτελεσματική εφαρμογή και επιβολή των εν λόγω κανόνων στην πράξη, προτού αποφασιστεί εάν όντως εξασφαλίζουν ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας για την εργασία ή το σύνολο εργασιών της διαβίβασης δεδομένων και στην προκειμένη περι-
- πτωση για την ανταλλαγή πληροφοριών στο πλαίσιο των προγραμμάτων ΕΟΦ.
30. Βάσει των ανωτέρω, οι υπεύθυνοι επεξεργασίας δεδομένων (στην προκειμένη περίπτωση, οι αρμόδιες για τα τελωνειακά ζητήματα υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και οι τελωνειακές αρχές των κρατών μελών της Ένωσης) οφείλουν να προβαίνουν σε αξιολόγηση προκειμένου να εξακριβώνουν εάν η χώρα προορισμού (στην προκειμένη περίπτωση η Ιαπωνία) παρέχει πράγματι ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας για τις συγκεκριμένες διαβιβάσεις δεδομένων και εάν αυτό περιορίζεται αυστηρά στους συγκεκριμένους σκοπούς και αποδέκτες της εν λόγω χώρας (2) (δηλαδή στην ανταλλαγή δεδομένων για την εφαρμογή των προγραμμάτων ΕΟΦ). Ωστόσο, δεν διενεργήθηκε η σχετική αξιολόγηση.
31. Η πρόταση απόφασης θα μπορούσε να έχει ακολουθήσει εναλλακτικά τη συγκεκριμένη προσέγγιση αντί της διαδικασίας αξιολόγησης της «επάρκειας» της Ιαπωνίας που αναφέρεται ανωτέρω.
- Λοιπές εναλλακτικές λύσεις*
32. Η πρόταση απόφασης θα μπορούσε επίσης να έχει εξετάσει εάν οι υπεύθυνοι επεξεργασίας δεδομένων μπορούσαν να παράσχουν άλλα είδη «επαρκών εγγυήσεων», σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 7 του κανονισμού και σύμφωνα με το άρθρο 26 παράγραφος 2 της οδηγίας, ή εάν ίσχυε κάποια από τις παρεκκλίσεις που αναφέρονται στο άρθρο 9 παράγραφος 6 του κανονισμού ή στο άρθρο 26 παράγραφος 1 της οδηγίας (3).

IV.3. Πρόσθετες απαιτήσεις της νομοθεσίας περί προστασίας των δεδομένων

Ποιότητα των δεδομένων

33. Η αρχή της ποιότητας των δεδομένων περιγράφεται στο άρθρο 4 του κανονισμού. Ορίζει, μεταξύ άλλων προϋποθέσεων, ότι «τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει: (...) (γ) να είναι πρόσφορα, συναφή προς το θέμα και όχι υπέρμετρα σε σχέση με τους σκοπούς για τους οποίους συλλέγονται και υφίστανται περαιτέρω επεξεργασία, (...)». Οι κατηγορίες δεδομένων που αναφέρονται στο άρθρο IV παράγραφος 4 συνάδουν, όπως φαίνεται, με την εν λόγω αρχή.
34. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 4 του κανονισμού: «τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει: (...) (ε) να διατηρούνται υπό μορφή που να επιτρέπει τον προσδιορισμό της ταυτότητας των υποκειμένων τους μόνο κατά τη διάρκεια της περιόδου που είναι αναγκαία για την επίτευξη των σκοπών για τους οποίους έχουν συλλεγεί ή υφίστανται περαιτέρω επεξεργασία. (...)». Θα πρέπει, επομένως, να καθοριστεί χρονική περίοδος διατήρησης των προς επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

(2) Παρόμοια ήταν η ερμηνεία που έδωσε ο ΕΕΠΔ, στο πλαίσιο διαβούλευσης με την OLAF, στο έγγραφο «Διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε τρίτες χώρες: "επάρκεια" των μερών που υπογράφουν τη σύμβαση αριθ. 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης (υπόθεση 2009-0333)», διατίθεται στον δικτυακό τόπο: http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Supervision/Adminmeasures/2009/09-07-02_OLAF_transfer_third_countries_EN.pdf

(3) Σχετικά με το άρθρο 26 παράγραφος 1 της οδηγίας βλέπε: Έγγραφο εργασίας της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 για την προστασία των δεδομένων σχετικά με την κοινή ερμηνεία του άρθρου 26 παράγραφος 1 της οδηγίας 95/46/EK, έγγραφο WP114, διατίθεται στον δικτυακό τόπο: http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/docs/wpdocs/2005/wp114_en.pdf

(1) Έγγραφο εργασίας της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 για την προστασία των δεδομένων με θέμα «Διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε τρίτες χώρες: Εφαρμογή των άρθρων 25 και 26 της οδηγίας της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων», διατίθεται στον δικτυακό τόπο: http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/docs/wpdocs/1998/wp12_en.pdf

Δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων

35. Η Επιτροπή οφείλει να θεσπίσει μηχανισμούς που θα διασφαλίζουν την άσκηση των δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων, όπως του δικαιώματος πρόσβασης σε αυτά και διόρθωσής τους (άρθρο 13 και άρθρο 14 του κανονισμού).

Υποχρέωση ενημέρωσης

36. Σύμφωνα με τα άρθρα 11 και 12 του κανονισμού, ο ενδιαφερόμενος πρέπει να ενημερώνεται για τη συλλογή δεδομένων που τον αφορούν και για τις προθεσμίες διατήρησής τους. Η Επιτροπή οφείλει να καθορίσει τη διαδικασία που θα ακολουθείται διευκρινίζοντας, επί παραδείγματι, εάν η ενημέρωση θα γίνεται κατά τη στιγμή της συλλογής των δεδομένων (από την τρίτη χώρα) ή από την ίδια την Επιτροπή.

V. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

37. Ο ΕΕΠΔ εκφράζει την απογοήτευσή του διότι δεν ακολουθήθηκε η διαδικασία διαβούλευσης που περιγράφεται στο κεφάλαιο II.
38. Ο ΕΕΠΔ συνιστά τη διαγραφή της δήλωσης επάρκειας του ιαπωνικού καθεστώτος που περιέχεται στην παράγραφο 11 της αιτιολογικής έκθεσης, καθώς η εν λόγω δήλωση δεν συνά-

δει με τις απαιτήσεις του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 ούτε με τις απαιτήσεις της οδηγίας 95/46/ΕΚ. Συνιστά ακόμη τη διερεύνηση των διαφόρων δυνατοτήτων που παρέχουν ο κανονισμός και η οδηγία προκειμένου να διασφαλιστεί η τήρηση των κανόνων που διέπουν τις διεθνείς διαβιβάσεις δεδομένων.

39. Ο ΕΕΠΔ συνιστά επίσης στην Επιτροπή:

- να καθορίσει τη χρονική περίοδο διατήρησης των προς επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα,
- να θεσπίσει μηχανισμούς που θα διασφαλίζουν την απρόσκοπτη άσκηση των δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων,
- να καθορίσει συγκεκριμένη διαδικασία για την ενημέρωση των υποκειμένων των δεδομένων.

Βρυξέλλες, 12 Μαρτίου 2010.

Peter HUSTINX

Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων